

T.C
+ • ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
○ MESLEK YÜKSEK OKULU
TIBBİ DOKÜMANTASYON
VE SEKRETERLİK
BÖLÜMÜ
HALK SAĞLIĞI DÖNEM SUNUMU

*Konu: İklim Değişikliğinin Vektörel
Hastalıklara Etkisi*

Hazırlayan

AD: MEHMET

SOYAD: AÇIKTUNA

OKUL NO: 2025148029

+

•

○

+

•

○

İÇİNDEKİLER

1. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
2. GÖRÜNMEYEN TAŞIYICILAR
3. DOĞANIN DENGESİ NASIL BOZULUYOR?
4. SUYUN ROLÜ: YAŞAM MI TEHDİT Mİ?
5. SINIR TANIMAYAN HASTALIKLAR
6. GELECEKTE BİZİ NE BEKLİYOR?
7. ÇÖZÜM MÜMKÜN MÜ?
8. SON SÖZ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ;

İklim değışikliği, dünyamızda yavaş ilerleyen ancak etkileri giderek büyüyen küresel bir sorundur. Sıcaklık artışları, yağış düzenlerindeki değışimler ve ekstrem hava olayları, sadece doğayı değil insan sağlığını da ciddi şekilde etkilemektedir. Bu süreç çoğu zaman fark edilmeden ilerlediği için “sessiz bir tehdit” olarak tanımlanmaktadır.

GÖRÜNMEYEN TAŞIYICILAR; VEKTÖRLER

- Vektörler, hastalık etkenlerini insanlara taşıyan canlılardır ve en yaygın örnekleri sivrisinekler ile kenelerdir. Bu canlılar doğrudan hastalık üretmez, ancak taşıdıkları mikroorganizmalar sayesinde enfeksiyonların yayılmasına neden olurlar. Genellikle fark edilmeden hareket ettikleri için hastalıkların hızlı ve gizli şekilde yayılmasında önemli rol oynarlar.

GÖRÜNMEYEN TAŞIYICILAR: VEKTÖRLER

Dünya nüfusunun yaklaşık % 17'si, vektör kaynaklı hastalık riski altında yaşamaktadır.

EN YAYGIN VEKTÖR TÜRLERİ

- Sivrisinekler (Aedes, Anopheles, Culex)
- Keneler (Ixodes, Rhipicephalus)
- Sinekler (Glossina, Musca)
- Kum sinekleri (Phlebotomus)

VEKTÖR YAŞAM DÖNGÜSÜ (SIVRISINEK ÖRNEĞİ)

Yumurta: Durgun su yüzeyine bırakılır.
Larva: Suda yaşar, beslenir ve büyür.
Pupa: Suda gelişimini tamamlar.
Erişkin: Suda çıkar, uçar ve kan emerek beslenir.

VEKTÖRLERİN TAŞIDIĞI BAZI ÖNEMLİ HASTALIKLAR

- SITMA**
Vektör: Anopheles sivrisineği
Etken: Plasmodium paraziti
Belirtiler: Ateş, titreme, terleme, anemi
- DENGUE ATEŞİ**
Vektör: Aedes sivrisineği
Etken: Dengue virüsü
Belirtiler: Yüksek ateş, baş ağrısı, kas ağrıları, döküntü, kanama riski
- ZİKA**
Vektör: Aedes sivrisineği
Etken: Zika virüsü
Belirtiler: Ateş, döküntü, eklem ağrısı, konjunktivit, gebelikte fetal risk
- BATI NİL ATEŞİ**
Vektör: Culex sivrisineği
Etken: Batı Nil virüsü
Belirtiler: Ateş, baş ağrısı, halsizlik, ciddi vakalarda nörolojik etkiler
- LYME HASTALIĞI**
Vektör: Ixodes kene
Etken: Borrelia burgdorferi bakterisi
Belirtiler: Ateş, baş ağrısı, ciltte kızamık, eklem ağrıları, nörolojik sorunlar
- LEISHMANİAZİS**
Vektör: Kum sinekleri
Etken: Leishmania paraziti
Belirtiler: Cilt lezyonları, ateş, döküntü ve karaciğer büyümesi

VEKTÖRLER NEDEN TEHLİKELİDİR?

- İklim değişikliği, vektörlerin yaşam alanlarını genişletiyor.
- Küresel seyahat, hastalıkların yeni bölgelere yayılmasını hızlandırıyor.
- Hızlı kentleşme ve kötü atık yönetimi, vektör üreme alanlarını artırıyor.
- Vektör kaynaklı hastalıklar, dünya çapında her yıl 700.000'den fazla ölüme neden oluyor.

KORUNMA YÖNTEMLERİ

- Durgun su biriktirmekten kaçınarak ortadan kaldırın.
- Sivrisinek kurtlakları kovucular.
- Uzun kollu giysiler giyin.
- Kapı ve pencerelere sinek talaş.
- Vektör kontrol programlarını destekleyin.

Kaynaklar: WHO, CDC, ECDC, PAHO

“Vektörlerle mücadele, sadece sağlık değil, aynı zamanda kalkınma ve sürdürülebilir bir gelecek için de hayati öneme sahiptir.”

DOĞANIN DENGESİ NASIL BOZULUYOR?

- İklim değişikliği, ekosistemlerin doğal dengesini bozarak canlıların yaşam alanlarını değiştirmektedir. Sıcaklık ve nem gibi faktörlerdeki değişimler, bazı türlerin çoğalmasını kolaylaştırırken bazılarını yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakır. Bu durum özellikle hastalık taşıyan vektörlerin daha uygun ortamlarda çoğalmasına zemin hazırlar.

SUYUN ROLÜ; YAŞAM MI TEHDİT Mİ?

- Su, tüm canlılar için hayati bir kaynak olmasına rağmen, belirli koşullarda ciddi bir tehdit haline gelebilir. Özellikle durgun su birikintileri, sivrisinekler için ideal üreme alanları oluşturur. Artan yağışlar veya yanlış su yönetimi, bu tür alanların çoğalmasına neden olarak hastalık riskini artırır.

SUYUN ROLÜ: YAŞAM MI TEHDİT Mİ?

Su, tüm canlılar için vazgeçilmez bir kaynaktır. Ancak durgun ve kirlı sular, hastalıkların yayılmasına zemin hazırlayarak ciddi bir tehdit haline gelebilir.

YAŞAM KAYNAĞI
Su, yaşamın temelidir. İçme suyu, tarım, temizlik ve ekosistemlerin devamlılığı için gereklidir.

EKOSİTEMLERİ DESTEKLER
Nehirler, göller ve sulak alanlar, bitki ve hayvan türleri için yaşam alanı sağlar.

HAYATI SÜRDÜRÜR
İnsan vücudunun büyük bir kısmı sudan oluşur. Su, sağlıklı bir yaşam için olmazsa olmazdır.

SIVRISINEK YAŞAM DÖNGÜSÜ
Durgun suda ürer ve çoğalır.

Yumurta → Larva → Pupa → Erişkin Sivrisinek

DURGUN SU; GİZLİ TEHLİKE
Durgun su birikintileri, sivrisinekler için ideal üreme alanlarıdır. Bu da sıtma, dang humması, Zika gibi hastalıkların riskini artırır.

ARTAN YAĞIŞ, ARTAN RİSK
İklim değişikliğiyle birlikte artan yağışlar, su birikintilerinin çoğalmasına neden olur. Bu da vektör popülasyonunu artırır.

KİRLİ SU, KİRLİ GELECEK
Kirlı su kaynakları, sadece vektörler için değil, aynı zamanda kolera, tifo gibi su kaynaklı hastalıklar için de risk oluşturur.

DENGELİ SU YÖNETİMİ, SAĞLIKLI GELECEK
Temiz suya erişim, suyun doğru yönetimi ve ekosistemlerin korunması, hem yaşamı destekler hem de hastalık riskini azaltır.

TEHDİDİ AZALTMAK İÇİN NE YAPMALIYIZ?
Küçük önlemler, büyük farklar yaratır.

TEMİZ SUYA ERİŞİM
SU KAYNAKLARININ KORUNMASI
SULAK ALANLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ
BİLİNÇLİ KULLANIM, GÜVENCİ BİR GELECEK

Durgun su birikintilerini ortadan kaldırın.
Su depolarını kapalı tutun.
Çevre temizliğine dikkat edin.
Vektör kontrol çalışmalarını destekleyin.
Su kaynaklarını koruyalım.

SUYUN DEĞERİNİ BİLELİM, DOĞAYI KORUYALIM, SAĞLIĞIMIZI GÜVENCE ALTINA ALALIM.

SINIR TANIMAYAN HASTALIKLAR

- Günümüzde vektörel hastalıklar artık sadece belirli bölgelerle sınırlı değildir. İklim değişikliği ve artan küresel hareketlilik sayesinde bu hastalıklar yeni coğrafyalara yayılmaktadır. Daha önce görülmeyen bölgelerde ortaya çıkmaları, bu hastalıkların artık küresel bir tehdit haline geldiğini göstermektedir.**

GELECEKTE BİZİ NE BEKLİYOR?

- Bilimsel araştırmalar, iklim değişikliğinin devam etmesi durumunda vektörel hastalıkların daha yaygın hale geleceğini göstermektedir. Yeni hastalık türlerinin ortaya çıkması, mevcut hastalıkların daha geniş alanlara yayılması ve salgın riskinin artması beklenmektedir. Bu durum, gelecekte sağlık sistemleri üzerinde ciddi baskı oluşturabilir.

+

•

○

ÇÖZÜM MÜMKÜN MÜ?

- Vektörel hastalıklarla mücadelede en etkili yol, önleyici tedbirler almaktır. Çevre temizliği, su birikintilerinin kontrolü, vektörlerle mücadele çalışmaları ve erken teşhis bu süreçte büyük önem taşır. Ayrıca ülkeler arası iş birliği ve bilinçlendirme çalışmaları da bu sorunun kontrol altına alınmasında kritik rol oynar.

SON SÖZ

- İklim değışikliği yalnızca çevresel bir sorun değil, aynı zamanda insan sağlığını doğrudan etkileyen küresel bir krizdir. Vektörel hastalıkların artışı bu durumun en önemli sonuçlarından biridir. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde riskler büyümeye devam edecektir. Bu nedenle bilinçli hareket etmek ve önlem almak büyük önem taşımaktadır.

